

**Eesti
Kontsert**

Vanemuise
kontserdimaja

VANEMUISE KONTSERDIMAJA
SÜNNIPÄEVAKONTSERT

Mihhail Gerts Läti Rahvusorkester

Georg Sarkisjan viiul

admirals

**Eesti Kontserdi
hooaja peatoetaja**

**Ole oma
finantsmaailma
dirigent!**

admirals.com

R 10. NOVEMBER 2023 19.00 Vanemuise kontserdimaja

**Vanemuise kontserdimaja
sünnipäevakontsert**

Läti Rahvusorkester
Georgs Sarkisjans viiul
Dirigent **Mihhail Gerts**

Head klassikalise muusika sõbrad, koostööpartnerid, endised ning praegused kolleegid!

Lõuna-Eesti kultuuri- ja muusikaelu kese, Vanemuise kontserdimaja, on kuulunud Eesti Kontserdi ühtehoidvasse perekonda juba veerandsada aastat. Need aastad on olnud mitmekülgsed ning pakkunud kauneid elamusi ka kõige nõudlikumale maitsele. Vanemuise kontserdimaja on tõestanud, et on võimeline läbi tulema ka väga keerulistest kriisidest, kaotamata sealjuures loominguilisust, optimistlikku tulevikuvaadet ja kokkuhoidvat koostöövaimu.

Kontserdiorganisatsioonina soovime jõuda inimesteni ning pakkuda võimalust saada osa maailmast, mis teeb meid õnnelikuks. Pingutame iga päev selle nimel, et oleksime jätkuvalt hea mainega, hästi juhitud ja majandatud, oma inimesi väärtustav atraktiivne tööandja, et sinne muusikaelu oleks elujõuline ja rahvusvaheline, et Eestis olev loominguline potentsiaal oleks maksimaalselt kasutatud ning et meie maailmatasemel mitmekülgsest kontserdiprogrammist saaks osa rohkearvuline publik.

„Kardetakse, et kunstist ei saada aru, et ei tunta piisavalt palju ajalugu. See on kõik teisejärguline ning ei oma tähtsust. See, mis Sinuga juhtub, mida Sa tunned, mis iganes tundeid see sinus tekitab – see ongi õige.“
- Eero Epner

Lubame, et pakume oma kuulajatele imelisi kontserdielamusi ka järgnevatel aastakümnetel.
Taaskohtumiseni Vanemuise kontserdimajas!

Sander Tamm
Vanemuise kontserdimaja juht

KAVA

Pēteris Vasks (*1946)

„Musica serena“ (2015)

11'

Johannes Brahms (1833–1897)

Viiulikontsert D-duur *op. 77* (1878)

42'

- *Allegro non troppo*

- *Adagio*

- *Allegro giocoso, ma non troppo vivace – Poco più presto*

V A H E A E G

Richard Wagner (1813–1883)

Avamäng ooperile „Nürnbergi meisterlauljad“ (1867)

10'

Avamäng ja „Liebestod“ („Armusurm“) ooperist „Tristan ja Isolde“ (1859) 18'

Avamäng ooperile „Tannhäuser“ (1845)

13'

Pēteris Vasks on olnud pikka aega oluline hääl Läti nüüdismuusika maastikul, ent tema koorilaulud, kammerkompositsioonid ja orkestriteosed kõnetavad kuulajaid üle kogu maailma. Oma unikaalse muusikalise sõnavara leidis autor 1980. aastail, ühendades avangardi ja nn uuslihtsuse elemendid. Vasks on rõhutanud, et ta kõneleb läti muusikalises keeles ja püüab pakkuda positiivset emotsiooni. Heliloojana on ta ülitundlik natuur, kes valutab südant looduse ökoloogilise tasakaalu hävimise ja eetilise kriisi pärast tänapäeva ühiskonnas. „Muusika on määratlematu, see on tõsi, ent helid suudavad väljendada vaimsust. Kõikjal mu ümber räägitakse kehast, ent kus on hing, vaim? Hinged on umbekasvanud nagu džungel. Sel põhjusel püüan ma säilitada oma helides valguskiirt,“ on öelnud Vasks.

„**Musica serena**“ (2015) on helilooja austusavaldus oma kauaaegsele sõbrale, soome dirigendile Juha Kangasele tema 70. sünnipäeva puhul. Alates 1990. aastate algusest on Kangas juhitanud paljude Vasksi keelpilliorkestriteoste esiettekandeid oma Kesk-Põhja-maa Kammerorkestriga. Sama orkester astus üles ka „Musica serena“ esmaettekandel 21. novembril 2015 Kokkolas pühendusesaaja dirigeerimisel. 11-minutiline keelpilliteos on üles ehitatud kaarena – laia dünaamilise haardega oopus algab

pianissimo's viiuliflažolettidega, liigub *crescendo*'ga täiskõlalise kulminatsioonini ja vaibub siis taas.

Pealkirja „Musica serena“ kannab ka Pēteris Vasksi ja tema samanimelist teost tutvustav muusikadokumentaal (režissöör Kristine Želve, Läti TV 2016). Helilooja

70. sünnipäevaks valminud tundlik ja lüüriline portreefilm avab Vasksi loomingu inspiratsiooniallikad ja mõjutajad, milleks on imeline Läti loodus, tema lapsepõlv nõukogude ajal pastori peres ja lõputu elurõõm igast hetkest.

Johannes Brahms on jäädvustanud oma nime muusikaajalukku eelkõige sümfonistina, ent ka „Saksa reekviemi“ ning suurepärase kammer- ja klaveriteoste autorina. Kontserdžanrisse on ta andnud panuse nelja oopusega: kaks klaverikontserti (loodud 1858 ja 1881), mida pianistist autor ise solistina esiettekandele tõi, tema sõbrale Joseph Joachimile kirjutatud viiulikontsert (1878) ning topeltkontsert viiulile, tsellole ja orkestrile a-moll *op.* 102 (1887).

Viiulikontsert D-duur op. 77 kuulub ühes Beethoveni, Mendelssohni ja Tšaikovski teostega 19. sajandi nelja kuulsaima viiulikontserdi hulka. Teos nägi ilmavalgust 1878. aasta suvel maalilises Pörtlachachi külakeses Wörthi järve ääres, mida helilooja

iseloomustas kui paika, kus õhk on sedavõrd täis meloodiaid, et tuleb olla ettevaatlik, et mitte nende otsa komistada.

Viiulikontserti kirjutades pidas Brahms silmas kindlat interpreti, kelleks oli tema kauaaegne sõber, nimekas ungari viiulivirtuoos Joseph Joachim (1831–1907). Helilooja kohtus temaga esmakordselt 1853. aastal, kui ta ise oli veel tundmatu suurus, temast paar aastast noorem Joachim aga juba rahvusvaheliselt tuntud staar. Mõlemad muusikud jagasid samu esteetilisi ideaale, hinnates muusikas pigem selle sügavamat olemust kui välist sära. Kogu kontserdi loomise perioodil konsulteeris Brahms Joachimiga, et saada talt nõuandeid solopartii mängutehnilistes küsimustes. Pealegi polnud Joachim üksnes suurepärase viiuli asjatundja, vaid tegeles ka heliloominguga. (Joachimi komponeeritud „Kontsert ungari maneeris“ kannab pühendust Brahmsile.)

Brahms järgib oma viiulikontserdis klassitsismi traditsioone ning teost iseloomustab beethovenlik majesteetlikkus. Ulatuslikule avaosale järgnevas *adagio*'s kõlab oboe esituses üks Brahmsi kõige kaunimaid meloodiaid. Väidetavalt olevat hispaania virtuoos Pablo de Sarasate keeldunud seda kontserti mängimast, kuna ei soovinud „seista laval, viiul käes, ja kuulata, kuidas oboe mängib terve teose ainsat

tõelist meloodiat“. Rondovormis finaalis kasutab Brahms ungari-päraseid viisi- ja rütmikäände – see on tema austusavaldus teose pühendusesaajale.

Viiulikontserdi töid 1. jaanuaril 1879 Leipzigi esiettekandele Joseph Joachim ja Leipzigi Gewandhaus-orkester autori juhatusel. Teos võeti vastu ilma erilise entusiasmiga, ainsa positiivse avaldusega esines Clara Schumann, kelle arvates olid orkester ja solist „läbinisti ühte sulatatud“. Esimene tõeline edu saatis kontserdi ettekannet 24. jaanuaril 1879 Londonis, millele aitas suuresti kaasa Joachimi loodud ja sädelevalt esitatud suurepärase kadents. Joachimi kadents on ka tänapäeval enim mängitud, kuigi kadentsid on kirjutatud sellele kontserdile teiste seas veel näiteks Busoni ja Tovey. Vaatamata vastasseisule, mida Brahmsi viiulikontserdi suhtes algul üles näidati, võttis Joachimi-järgne viiuldajate põlvkond teose oma repertuaari, nende seas sellised kuulsused, nagu Ysaÿe, Enescu, Busch, Thibaud ja Kreisler.

Richard Wagner on jätnud Euroopa muusikakultuuri jälje ooperikomponisti ja -reformaatorina, ent ka dirigendi, muusikaajakirjaniku, libretisti ja teatriteoreetikuna.

Tema ooperid (arvult 13) pööravad uue lehekülje ooperižanri ajaloos. Wagneri stiil ja ideed on mõjutanud teatud määral peaaegu kõiki 19. sajandi lõpu ja 20. sajandi alguse ooperiheliloojaid. Ta lõi uue žanri – muusikalise draama, mis kujutas tema ideaalis kõiki kunstiliike ühendavat superkunstivormi.

Helilooja ainus koomiline ooper „**Nürnbergi meisterlauljad**“ kuulub tema küpsesse loominguvaega ning tuli menukalt lavale 21. juunil 1868 Müncheni Õukonnateatris Hans von Bülowi dirigeerimisel. Lavateose tegevustik rullub lahti renessansiajastu Nürnbergis, kus oli hinnas *Meistersinger*’ite ehk meisterlauljate kunst. Nood pidasid omavahel lauluvõistlusi ning selleks, et võita, tuli kinni pidada tohutust hulgast detailsetest mängureeglitest. Tolle aja kuulsamaid meisterlauljaid oli Nürnbergis elav kingsepp Hans Sachs (1494–1576), kellenimeline tegelane on kesksel kohal ka Wagneri ooperis, sümboliseerides sooja inimlikkust ja tarkust. Oma olemuselt on „Nürnbergi meisterlauljad“ mõtisklus armastusest ja kunstist, kandes endas sõnumit, et hingestatud muusika on olulisem kui kramplik kinnipidamine tardunud reeglitest.

Ooperi juhatab sisse grandioosne sonaat-*allegro* vormis **avamäng**, mille kohta on kirjutatud Wagneri

kaasaegne Friedrich Nietzsche: „Millised mahlad ja väed, millised aastaajad ja taevaviirud on siin kokku segatud! [...] Sinna kuulub erilisel ka kunstniku enese õnn, mida ta ei kavatse varjata, tema üllatunud, rõõmus teadmine oma siin kasutamist leidnud, äsjaomandatud ja seniproovimata kunstivahenditest.“

1859. aastal valminud „**Tristan ja Isolde**“ esietendus 10. juunil 1865 Münchenis Hans von Bülowi juhatusel. Ooperi libreto koostas helilooja ise, tuginedes 12. sajandil kirja pandud keldi legendile Tristani ja Isolde loost, mida võib pidada üheks kõigi aegade suurimaks armastusdraamaks Shakespeare’i „Romeo ja Julia“ kõrval. Ooperis „Tristan ja Isolde“ leiab lääne muusika end ristteelt, saades pöördepunktiks tonaalsuse käsitlemisele.

Novaatorlik viis, mil moel kasutab helilooja dissonantse, ilmneb alates **avamängu** esimestest taktidest. Nimelt kõlab avamängu algul nn Tristani akord – ilmselt kogu muusikaloo tuntuimaks saanud akord, mis ei lahene klassikalise harmoonia reeglite kohaselt konsonantsi, vaid saab aluseks dissonantside jadale – teose helistik pole hoomatav koguni järgneva 16 takti jooksul. Selle ooperiga hülgab Wagner traditsioonilise numbrioperi, milles on lõpetatud aariad, duetid, ansamblid ja koorid;

selle asemel on katkematult kulgev muusikaline draama, mille seob sisemiselt ühtseks motiivistik – eri tegelasi ja situatsioone saatvad meloodiakujundid ehk juhtmotiivid.

Ooper lõppeb armastajapaari surmaga „**Armusurma**“ („**Liebestod**“) stseenis, ühes kõige ülevamas kogu ooperiliteratuuris. Teadaolevalt ammutas autor teose loomisel inspiratsiooni armutundest oma sõbra abikaasa Mathilde Wesendoncki vastu. Mathildegi armastas Wagnerit, ent keeldus oma abikaasat maha jätmast, ning helilooja keelatud kirk leidis väljenduse muusikas. Teos on mõjutatud Schopenhaueri filosoofiast, mille järgi elu on kannatuste jada ning õnn vaid pettekujutelm.

Wagneri edule ooperiheliloojana aitas suuresti kaasa 1845. aastal Dresdenis lavale tulnud „**Tannhäuser**“, mis vaatamata solistidele esitatud kõrgetele nõudmistele oli 1850. aastate keskel enam kui 40 Saksamaa teatri mängukavas. Paraku ei osutunud ooper samavõrd edukaks prantsuskeelses redaktsioonis, mille helilooja tegi Pariisi lavastuse jaoks (1861) – sealset esietendust saatis fiasko, kuna nii laval kui ka saalis valitses kaos.

„Tannhäuseri“ põhiteema on taevane ja maine armastus ning püüe leida lepitust ja tasakaalu inimhinge kahe vastandliku tungi, impulsiivse sensuaalsuse ja mõistuslikkuse vahel. Wagneri koostatud libretos põimuvad ajalooline tegelikkus ja muistsed legendid: helilooja seob Tannhäuseri kui oletatava ajaloolise isiku müüdiga Veenuse naudinguterohkest armumaailmast, vastandades sellele Elisabethi rikkumatu ja lunastava armastuse.

„Tannhäuseri“ meisterlik **avamäng**, mida esitatakse sageli iseseisva kontsertpalana, annab ooperist muusikalise läbilõike – nii näiteks kõlab pühalik koraal, mida hiljem ooperis esitab palverändurite koor, lisaks kuuleb Veenuse võluriigi kirglikke ja ahvatlevaid motiive ning katket Tannhäuseri ülistuslaulust Veenusele ja armastusele.

Evelin Kõrvits

Georg Sarkisjan on Läti Rahvusorkestri (LRSO) kontsertmeister alates 2015. aastast, viies selle kõrval ellu oma muusikalisi püüdlusi erinevate Saksa orkestrite ja kammeransamblitega esinedes. Praegu töötab ta ka Wuppertali Sümfooniaorkestri asekontsertmeistrina, olles varem olnud samal ametikohal Bergi Sümfoonikute (Bergische Symphoniker) juures.

Sarkisjani on kahel korral nomineeritud Läti suurele muusikapreemiale: 2016. aastal väljapaistvate kammermuusika ettekannete eest ja 2021. aastal silmapaistva interpretatsiooni eest. Viimase tunnustuse sai ta Aram Hatšaturjani viiulikontserdi hiilgava esituse eest Läti Riikliku Sümfooniaorkestriga Kristiina Poska dirigeerimisel.

Georg Sarkisjan on võitnud mitmeid konkursse nii solisti kui ka kammermuusikuna Leedus, Eestis, Tšehhi Vabariigis, Ukrainas, Venemaal ja Saksamaal.

Ta on kuulunud kollektiividesse nagu Gustav Mahleri Noorteorkester, Reini-äärse Neussi Saksa Kammerakadeemia (Deutsche Kammerakademie Neuss am Rhein) ja Bochumi Sümfoonikud ning on soleerinud Läti Riikliku Sümfooniaorkestri, Liepāja Sümfooniaorkestri, Düsseldorf

Georg Sarkisjan
Foto: Jānis Poriētis

Sümfooniaorkestri, Robert Schumanni nim Muusikakõrgkooli sümfooniaorkestri, Bonni Klassikaliste Filharmoonikute ja Nordrhein-Westfaleni Riikliku Noorteorkestri ees.

Georg Sarkisjan on külalislektor Läti Jāzeps Vītolsi nimelises Muusikaakadeemias ja Düsseldorf Robert Schumanni nimelises Muusikakõrgkoolis.

Läti Rahvusorkester
Foto: Janisfoto

Läti Rahvusorkester (LRSO) on üks Läti rahvuskultuuri nurgakividest. Aastal 1926 Riia Raadio orkestrina asutatud LRSO on oma praegust nime kandnud 1990. aastast.

Orkester on Läti suure muusikapreemia kuuekordne võitja. Alates 2022. aasta maist sai LRSO muusikaliseks ja kunstiliseks juhiks Tarmo Peltokoski ning 2021. aasta sügisest on nende peakülalisdirigent Flandria sümfooniaorkestri peadirigent Kristiina Poska.

Orkestrit on juhatanud paljud säravad talendid ning alates 2017. aastast on koosseis oma emeriitdirigendi Vassili Sinaiski käe all teinud läbi märkimisväärse arengu. Viimasel ajal on andnud orkestri jaoks olulise panuse Olari Elts, Karel Mark Chichon ja Andris Poga, kes oli LRSO kunstiline juht ja peadirigent aastatel 2013–2021, mille järel sai temast Stavangeri sümfooniaorkestri peadirigent ja LRSO kunstiline nõustaja.

Viimastel aastatel on LRSO esinenud Frankfurdi Alte Operis, Pariisi Filharmonias, Champs-Élysées' teatris, Aix-en-Provence'i Suures teatris ja paljudes teistes olulistest Euroopa kontserdisaalides. Orkester on osalenud La Roque d'Anthéroni festivalil Prantsusmaal ja Bratislava muusikafestivalil Slovakkias ning esinenud Saksamaal, Šveitsis ja Balti riikides.

Lätis ja välismaal kontserte andes on LRSO teinud koostööd Ksenija Sidorova, Baiba Skride, Eva Bindere, Frank Peter Zimmermanni ja Vineta Sareika, Kristina Blaumane ja Aleksandr Knjazevi, Nicholas Angelichi, Boriss Berezovski, Lucas Debargue, Lucas Geniušase, Daumants Liepiņšis, Andrejs Osokinski, Georgijs Osokinski, Vestard Šimkuse ja Reinis Zariņšiga.

LRSO salvestab regulaarselt Soome plaadifirmale Ondine, keskendudes 20. sajandi silmapaistvaima läti helilooja Tälivaldis Kēniņšis muusikale, samuti tehakse koostööd Läti rahvusliku plaadifirmaga SKANI.

Läti Rahvusorkester

I viiul

Georgs Sarkisjans
Raimonds Ozols
Sandis Šteinbergs
Aleksejs Bahirs
Darja Šmirnova
Inese Štrāla
Aija Frišēnfelde
Liene Neija-Kalniņa
Vizma Laura Agloniete
Indulis Cintiņš
Margarita Ogibalova
Jevgēņija Otroško
Alīne Vižine
Lāsma Vītola

II viiul

Andrejs Jegorovs
Arvīds Zvagulis
Emīlija Bukša
Inga Puķīte
Daina Birzniece
Tatjana Ostrovska
Sofija Balabkina
Anete Liberte
Agnese Kanniņa
Agnese Stalidzāne
Aleksandra Mališkina
Patrīcija Iļasova

Viola

Arigo Štrāls
Ināra Brīnuma
Pēteris Trasuns
Liene Martinsone
Inga Ozoliņa
Einārs Roževics
Lauma Visendorfa
Tatjana Ļebedeva

Jevgenija Gorbunova
Viktorija Viktorova

Tšello

Diana Ozoliņa
Ieva Upatniece
Dace Zālīte-Zilberte
Mareta Prikule
Jānis Rinkulis
Zane Guļāne
Ainārs Paukšēns
Mārtiņš Turss

Kontrabass

Viktors Veļičko
Kristaps Pētersons
Ivars Ozols
Alise Broka
Andris Veinbergs
Haralds Arnis

Flööt

Maija Zandberga
Egija Sproģe
Ilze Urbāne

Oboe

Mārtiņš Dovmanis
Dainis Cimermanis
Jana Zeļenska

Klarnet

Mārtiņš Circenis
Sigurds Lallo
Mareks Pinta

Fagott

Jānis Semjonovs
Raimonds Gulbis
Aleksandrs Žiguļičs

Metsasarv

Artūrs Šults
Daniels Sabanskis
Mārcis Kalniņš
Kalvis Etkins

Trompet

Jens Emil Holm
Kristiāns Kalva
Dāvis Sedols

Tromboon

Kaspars Majors
Artūrs Hrustaļovs
Artūrs Bērziņš

Tuuba

Raivis Māgurs

Harf

Ieva Šablovskā

Löökpillid

Elīna Endzele
Mikus Bāliņš
Reinis Tomiņš

Indra Lūkina (direktor)
Inese Lapa (kunstiline juht)
Justīne Jaudzema (producent)
Svjatoslavs Ustenko (noodikogu hoidja)
Edgars Saksons (orkestri mēnedžer)
Jānis Mērpolis (lavatehnik)

Mihhail Gerts

Foto: Kaupo Kikkas

Mihhail Gerts on juhatanud üle 60 orkestri maailmas, nende hulgas on NHK sümfooniaorkester ja Osaka Filharmooniaorkester Jaapanis, Prantsuse Raadio Filharmooniaorkester, BBC Sümfooniaorkester, Accademia Nazionale di Santa Cecilia (Itaalia), arvukad orkestrid Prantsusmaal ja Saksamaal, sh Leipzigi Gewandhaus-orkester, Dresdeni Riigikapell ja Berliini Saksa Sümfooniaorkester, samuti Belgia Rahvusorkester, Oslo Filharmooniaorkester, Helsingi Linnaorkester, Monte Carlo Filharmooniaorkester, Luksemburgi Filharmooniaorkester, Sydney Sümfooniaorkester, liri Rahvuslik Sümfooniaorkester, Gulbenkiani Sümfooniaorkester (Portugal), Poola Raadio Rahvuslik Sümfooniaorkester, Sloveenia

Raadio Sümfooniaorkester, Sofia Filharmooniaorkester (Bulgaria) jpt.

Aastatel 2015–2017 oli Mihhail Gerts Hageni teatri (Saksamaa) esimene kapellmeister, 2007–2014 töötas ta dirigendina Rahvusoper Estonias. Aastatel 2005–2007 oli Mihhail Gerts Eesti Rahvusmeeskoori dirigent.

Muusikaõpinguid alustas Mihhail Gerts Tartu Heino Elleri Muusikakoolis, jätkates Tallinna Muusikakeskkoolis. Ta on lõpetanud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia klaveri (prof Ivari Ilja) ja orkestri-dirigeerimise (prof Paul Mägi) erialadel, samuti Berliini Hanns Eisleri nimelise Muusikakõrgkooli orkestridirigeerimise erialal. 2011. aastal lõpetas ta Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia doktorantuuri.

KONTSERDI PRODUSSENT
Tuuli Metsoja

PRODUSSENDI ASSISTENT
Gerde Kadi Kuusk

Vanemuise kontserdimaja

KONTSERDIMAJA JUHT
Sander Tamm

SEKRETÄR-TOIMETAJA
Marje Metsis

MÜÜGIJUHT
Piret Villmann

PEAADMINISTRAATOR
Tuuli Seim

ADMINISTRAATOR
Astrid Vakker

KOOLIKONTSERTIDE PRODUSSENT
Ülle Lehtmäe

HELITEHNIK
Mait Karm

VANEM-PILETIKASSAPIDAJA
Tiina Sõrmus

PILETIKASSAPIDAJA
Aile Aadla

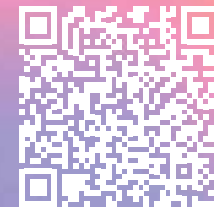
LAVAMEISTER
Rauno Kruus

LAVAMEISTER-AUTOJUHT
Alo Õun

VALGUSTAJA-LAVAMEISTER
Allan Urvet
Remi Teras

2023/2024

**Tutvu
Eesti Kontserdi
hooajaga siin!**

HOOAJA
PEATOETAJA

admirals

LIVIKO
— anno 1898 —

AUTOPARTNER

SORAINEN

/eestikonsert

/eesti_konsert

eestikonsert.ee